

Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης Πανεπιστημίου Πατρών

**Εντυπο-ανάπηρα άτομα και ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες:
Οι διεθνείς προσεγγίσεις και η ελληνική εμπειρία**

*Θεοδώρα Λοτσάρη,
Βιβλιοθηκονόμος – Ιστορικός, ΒΚΠ, Πανεπιστημίου Πατρών*

Εντυπο-ανάπηρα άτομα και ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες: Οι διεθνείς προσεγγίσεις και η ελληνική εμπειρία

- Σκοπός της έρευνας είναι η προσέγγιση της προσβασιμότητας των εντυπο-ανάπηρων στην πληροφορία και τη γνώση μέσα από τη μελέτη διεθνών προτύπων, προσεγγίσεων και πρακτικών.
- Η μελέτη των διεθνή προτύπων, μπορεί να αποτελέσει μια πρώτη προσπάθεια για περαιτέρω μελέτες και έρευνες, καθώς και το έναυσμα για τη σύνθεση τεκμηριωμένων προτάσεων που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν από τις ελληνικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες.
- Η παρούσα μελέτη στηριζόμενη στη ξένη και προϋπάρχουσα ελληνική βιβλιογραφία, προσπάθησε να προχωρήσει ένα μικρό ερευνητικό βήμα, στοχεύοντας στο τέλος να προτείνει μικρές, ενδεικτικές προτάσεις στο χώρο των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών για τα εντυπο-ανάπηρα άτομα.

Στόχος της έρευνας

- Να παρουσιάσουμε και να εξετάσουμε τις προσφερόμενες υπηρεσίες για τα εντυπο-ανάπηρα άτομα, όπως αυτές εμφανίζονται στις ιστοσελίδες των εξεταζόμενων ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών.
- Να ελέγξουμε κατά πόσο οι υπηρεσίες αυτές βοηθούν τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες να ανταποκριθούν στο ρόλο που έχουν αναλάβει απέναντι στους εντυπο-ανάπηρους, αίροντας τα εμπόδια που δεν τους επέτρεπαν μέχρι σήμερα να υποστηρίξουν την πληροφοριακή ισότητα όλων των χρηστών και να σταθούν «αρωγοί» προς αυτή την κατεύθυνση.

Ερευνητικά ερωτήματα

- Υπάρχουν υπηρεσίες που λειτουργούν στις εξεταζόμενες ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες Ελλάδας και εξωτερικού για εντυπο-ανάπηρους χρήστες ;
- Ποιες είναι αυτές οι υπηρεσίες ;
- Οι εξεταζόμενες βιβλιοθήκες παρέχουν ευρεία γκάμα υπηρεσιών για τα άτομα αυτά;
- Οι υπηρεσίες αυτές ανταποκρίνονται στις ανάγκες των ατόμων αυτών ;
- Ποιες υπηρεσίες ισχύουν σε όλες τις βιβλιοθήκες, ποιες όχι, ποιες ισχύουν στο εξωτερικό μόνο, ποιες στην Ελλάδα ;
- Καλλιεργείται μια δημιουργική σχέση των εντυπο-ανάπηρων με την πληροφορία μέσω αυτών των υπηρεσιών ;
- Οι υπηρεσίες αυτές είναι διαμορφωμένες έτσι ώστε να ενσωματώσουν τους εντυπο-ανάπηρους πλήρως στη δομή και την κουλτούρα των βιβλιοθηκών, δημιουργώντας κατάλληλες συνθήκες για αυτούς ;

Έντυπο-αναπηρία

- Ο όρος «Έντυπο-ανάπηρος» σύμφωνα με την IFLA (2005) περιγράφει όλους όσους αδυνατούν να διαβάσουν το συμβατικό έντυπο λόγω τύφλωσης, μειωμένης όρασης, μαθησιακής δυσκολίας ή φυσικής αναπηρίας.
- Video από το Youtube https://www.youtube.com/watch?v=EP_5CXd6DGo_ στο οποίο παρουσιάζουμε τα άτομα αυτά και τις ανάγκες τους (Centre for Equitable Library Access, 2015).

Μεθοδολογία έρευνας

- **Μέθοδος συγκριτικής έρευνας:** Σύμφωνα με τον Babbie (2011), αποτελεί εξέταση των κοινωνιών ή άλλων κοινωνικών μονάδων μέσα στο χρόνο και σε σύγκριση μεταξύ τους.
- Ο Ντυρκέμ τη θεωρεί έμμεση «πειραματική μέθοδος», καθώς ο ερευνητής συγκεντρώνει συμπεράσματα μετά την παρατήρηση γεγονότων (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 1999).
- **Συνεντεύξεις:** Συνέντευξη σύμφωνα με τους Maccoby και Maccoby (1954) «είναι ένας πρόσωπο με πρόσωπο προφορικός διάλογος, στον οποίο ο συνεντεύκτης, προσπαθεί να αποσπάσει πληροφορίες, γνώμες ή πεποιθήσεις από ένα άλλο άτομο ή άτομα».
- Η συνέντευξη αποτελεί την πιο διαδεδομένη μέθοδο άντλησης ποιοτικού υλικού και πληροφοριών στις κοινωνικές επιστήμες (Ιωσηφίδης, 2003).

Μέθοδος συγκριτικής έρευνας

Συγκριτική μελέτη ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών Ελλάδας και εξωτερικού σχετικά με τις υπηρεσίες που παρέχουν στους εντυπο-ανάπηρους, η οποία στοχεύει :

- Στην καταγραφή και παρουσίαση αποτελεσμάτων σχετικά με τις πληροφοριακές ανάγκες τους.
- Στην καταγραφή τυχόν προβλημάτων πρόσβασης στην πληροφορία που αντιμετωπίζουν τα άτομα αυτά.
- Στην πολιτική που ακολουθούν οι υπό εξέταση ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες για την ικανοποίηση των εντυπο-ανάπηρων χρηστών τους.
- Στους στόχους που θέτουν προς αυτή την κατεύθυνση και το βαθμό επίτευξής τους, καθώς και στις υποστηρικτικές τεχνολογίες και τον εξοπλισμό που διαθέτουν.

Συνεντεύξεις

Συλλογή δεδομένων μέσω συνεντεύξεων

- Ακολουθήσαμε τον ημιδομημένο τύπο συνέντευξης, θέλοντας να δώσουμε στις 6 ερωτώμενες φοιτήτριες την αίσθηση της «συζήτησης με κάποιο σκοπό».
- Σύνταξη οδηγού συνέντευξης, επιδιώκοντας τη διεξαγωγή μιας συνέντευξης σε βάθος.
- Στόχος: να διερευνηθεί πόσο οι παρεχόμενες υπηρεσίες των ελληνικών ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους, τι απουσιάζει από αυτές, τι θα επιθυμούσαν να προστεθεί.
- Χρησιμοποιήθηκαν: ανοικτές ερωτήσεις, περιγραφικές ερωτήσεις, ερωτήσεις γνώμης, εισαγωγικές και συμπερασματικές ερωτήσεις, ερωτήσεις-γέφυρα.

Εντυπο-ανάπηρα άτομα και ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες: Οι διεθνείς προσεγγίσεις και η ελληνική εμπειρία

Πρωτογενής έρευνα / Υπηρεσίες Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών Εξωτερικού για εντυπο-ανάπηρους χρήστες

UC Berkeley Library

- Πρόσβαση σε βάσεις δεδομένων & Περιοδικά.
- Κάρτες δανεισμού.
- Ψηφιακό αποθετήριο.
- Προγράμματα προσβασιμότητας φοιτητών.

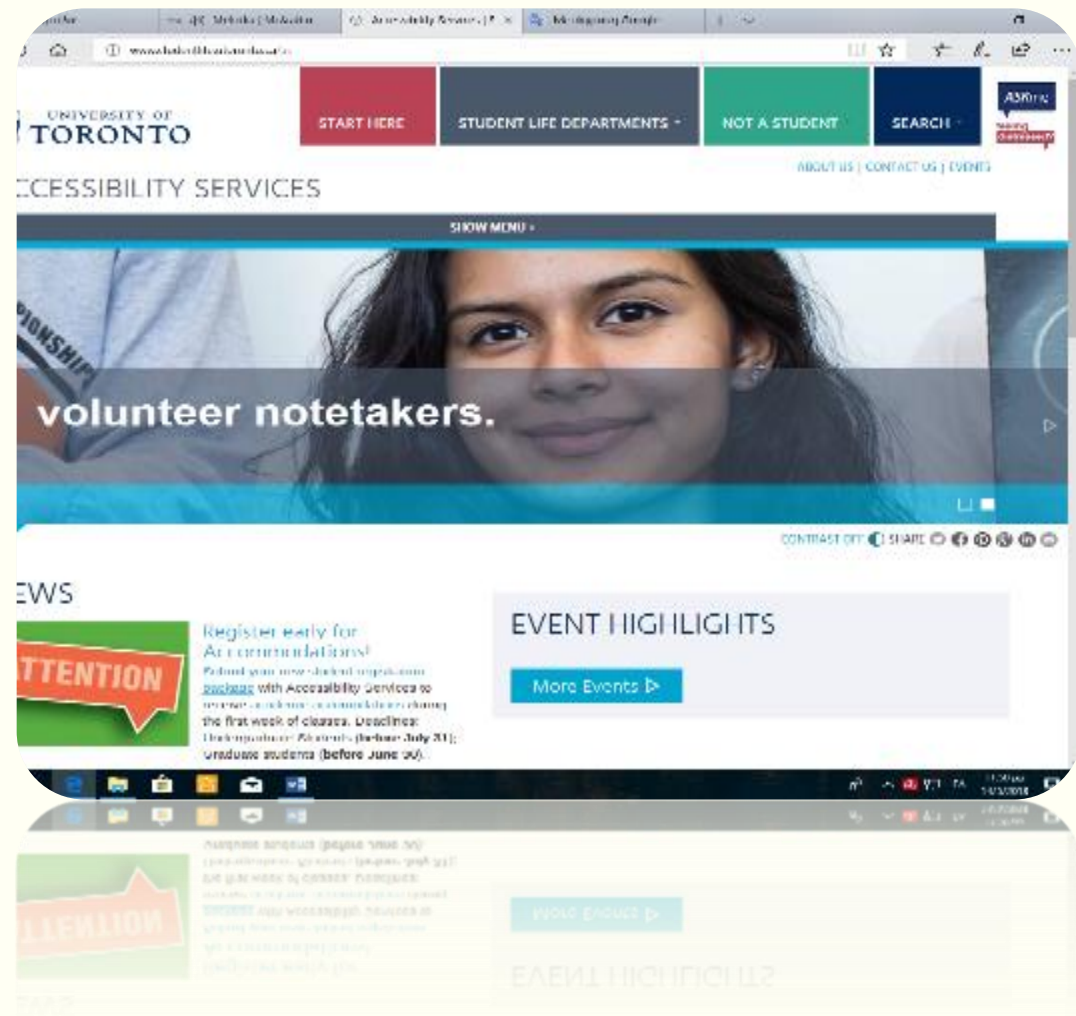

Εντυπο-ανάπηρα άτομα και ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες: Οι διεθνείς προσεγγίσεις και η ελληνική εμπειρία

Πρωτογενής έρευνα / Υπηρεσίες Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών Εξωτερικού για εντυπο-ανάπηρους χρήστες

University of Toronto Libraries: Robarts Library

- Επικοινωνία με άλλες Βιβλιοθήκες / Διαδανεισμός.
- Φωτοαντιγραφικά μηχανήματα αυτοεξυπηρέτησης.
- Προβολή video με υλικό από τις συλλογές.
- Ξεναγήσεις / Περιηγήσεις Βιβλιοθηκών.

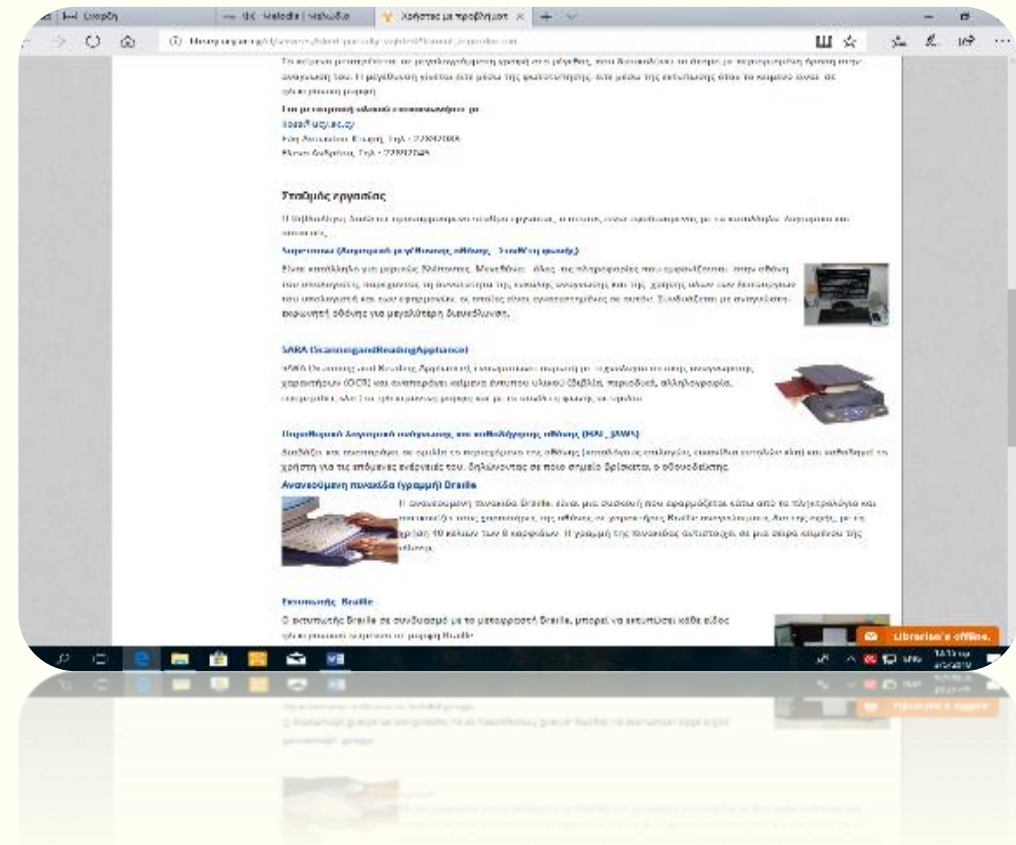

Εντυπο-ανάπηρα άτομα και ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες: Οι διεθνείς προσεγγίσεις και η ελληνική εμπειρία

Πρωτογενής έρευνα / Υπηρεσίες Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών Εξωτερικού για εντυπο-ανάπηρους χρήστες

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου

- Υπηρεσίες Σάρωσης.
- Ψηφιακό αποθετήριο.
- Επικοινωνία με το προσωπικό των Βιβλιοθηκών.
- Κάρτες δανεισμού.

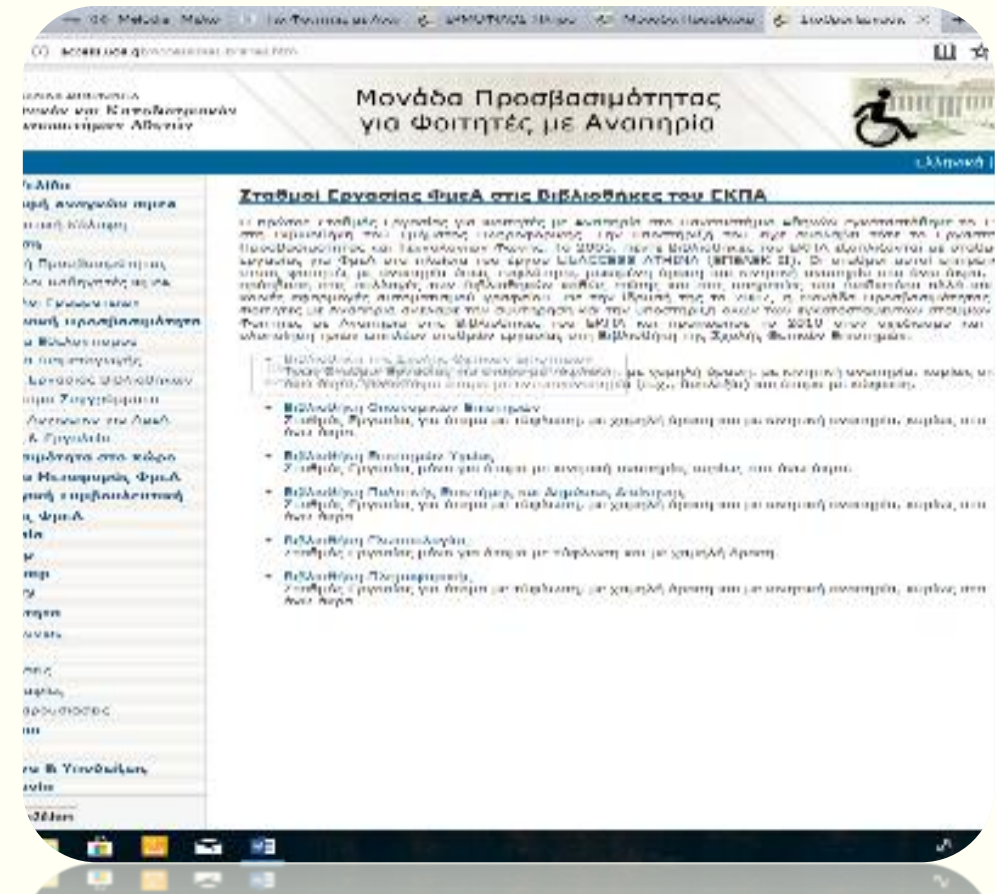

Εντυπο-ανάπηρα άτομα και ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες: Οι διεθνείς προσεγγίσεις και η ελληνική εμπειρία

Πρωτογενής έρευνα / Υπηρεσίες Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών Εξωτερικού για εντυπο-ανάπηρους χρήστες

ΒΚΠ Εθνικού & Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

- Προγράμματα προσβασιμότητας φοιτητών.
- Υπηρεσία εθελοντισμού.
- Προβολή video με υλικό από τις συλλογές.
- Επικοινωνία με το προσωπικό των Βιβλιοθηκών.

Εντυπο-ανάπηρα άτομα και ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες: Οι διεθνείς προσεγγίσεις και η ελληνική εμπειρία

Πρωτογενής έρευνα / Υπηρεσίες Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών Εξωτερικού για εντυπο-ανάπηρους χρήστες

ΒΚΠ Πανεπιστημίου Μακεδονίας

- Χάρτες αφής.
- Εγχειρίδια εκπαίδευσης Βιβλιοθηκονόμων.
- Σεμινάρια Βιβλιοθηκονόμων.
- Υπηρεσία εθελοντισμού.

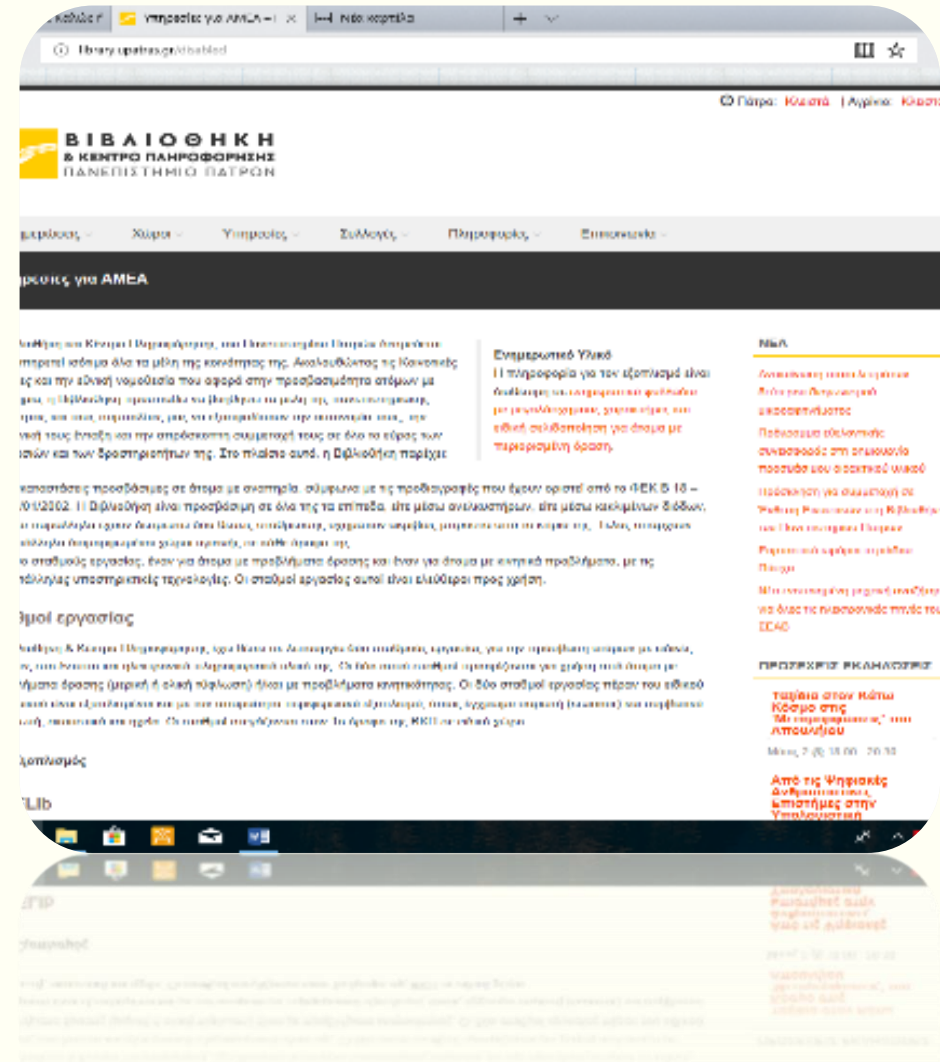

Εντυπο-ανάπηρα άτομα και ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες: Οι διεθνείς προσεγγίσεις και η ελληνική εμπειρία

Πρωτογενής έρευνα / Υπηρεσίες Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών Εξωτερικού για εντυπο-ανάπηρους χρήστες

ΒΚΠ Πανεπιστημίου Πατρών

- Υπηρεσία εθελοντισμού.
- Επικοινωνία με το προσωπικό των Βιβλιοθηκών.
- Υπηρεσίες Σάρωσης.
- Σταθμοί εργασίας / Τεχνολογικός εξοπλισμός

Εντυπο-ανάπηρα άτομα και ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες: Οι διεθνείς προσεγγίσεις και η ελληνική εμπειρία. Πρωτογενής έρευνα/ Παρουσίαση αποτελεσμάτων

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ	UC Berkeley Library	University of Toronto Libraries: Robarts Library	Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου	ΒΚΠ ΕΚΠΑ	ΒΚΠ Παν/μίου Μακεδονίας	ΒΚΠ Παν/μίου Πατρών
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ						
Χρήση των Καταλόγων των Βιβλιοθηκών.	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Δανεισμός Υλικού των Βιβλιοθηκών.	✓	✓	✓			
Πρόσβαση σε βάσεις δεδομένων & Περιοδικά.	✓		✓			
Επέκταση της περιόδου δανεισμού ή τροποποίηση των κανόνων προς όφελος των εντυπο-ανάπηρων χρηστών.	✓	✓				
Επικοινωνία με άλλες Βιβλιοθήκες / Δια δανεισμός.	✓	✓				
Οδηγίες για εντοπισμό του υλικού των Βιβλιοθηκών.	✓		✓			
Κάρτες δανεισμού.	✓		✓			
Πληρεξούσιοι.	✓	✓				
Σταθμοί εργασίας / Τεχνολογικός εξοπλισμός.	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Υπηρεσίες Σάρωσης.	✓	✓	✓			✓
Φωτοαντιγραφικά μηχανήματα αυτοεξυπηρέτησης.		✓				
Χάρτες αφής.					✓	
Μετατροπή έντυπου υλικού σε εναλλακτική μορφή.	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Μετατροπή ηλεκτρονικού υλικού σε εναλλακτική μορφή.	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Οδηγίες για τη μετατροπή υλικού σε εναλλακτικές μορφές: mp3, ebooks, Braille, Daisy κ.ά.	✓	✓	✓	✓	✓	✓

Εντυπο-ανάπηρα άτομα και ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες:
Οι διεθνείς προσεγγίσεις και η ελληνική εμπειρία
Πρωτογενής έρευνα/ Παρουσίαση αποτελεσμάτων

Προβολή video με υλικό από τις συλλογές.		✓		✓		
Εκπαιδευτικά σεμινάρια εκμάθησης ΥΤ στους εντυπο-ανάπηρους χρήστες.		✓				
Ψηφιακό αποθετήριο.	✓	✓	✓	✓	✓	
Συλλογές / "βραχυπρόθεσμα δάνεια".		✓				
Ξεναγήσεις / Περιηγήσεις Βιβλιοθηκών.		✓				
Επικοινωνία με το προσωπικό των Βιβλιοθηκών.	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Εγχειρίδια εκπαίδευσης Βιβλιοθηκονόμων.					✓	
Σεμινάρια Βιβλιοθηκονόμων.					✓	
Υπηρεσία εθελοντισμού		✓		✓	✓	✓
Προγράμματα προσβασιμότητας φοιτητών.	✓	✓		✓		

Πρωτογενής έρευνα / Συνεντεύξεις

- Και οι έξι φοιτήτριες επισκέπτονται την ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη.
- Καμία από τις φοιτήτριες δε θεωρεί περιττή κάποια από τις υπηρεσίες.
- Όλες σχεδόν οι φοιτήτριες υποστηρίζουν πως θα πρέπει να προστεθούν κάποιες υπηρεσίες ή τουλάχιστον να επαναλειτουργήσουν .
- Απευθύνονται σε: Μονάδα Προσβασιμότητας του Πανεπιστημίου, σε συμφοιτητές ή σε εθελοντές, στο Φάρο Τυφλών, σε οικεία πρόσωπα ή σε άλλες βιβλιοθήκες, βιβλιοπωλεία και σε παλαιότερους συμφοιτητές.

Πρωτογενής έρευνα / Συνεντεύξεις

- Το προσωπικό είναι εξοικειωμένο με θέματα εντυπο-αναπηρίας, είναι εξυπηρετικό & ευγενικό.
- Μη προσβάσιμη η Βιβλιοθήκη ως προς το υλικό.
- Προσβάσιμη κτηριακά η Βιβλιοθήκη.
- Μεγάλο βάρος θα πρέπει να δοθεί στην απόκτηση περισσότερων βιβλίων σε ηλεκτρονική μορφή.
- Αύξηση του αριθμού των υπαλλήλων της βιβλιοθήκης.
- Νέος εξοπλισμός για πρόσβαση των εντυπο-ανάπηρων.

Συμπεράσματα

Η ύπαρξη πολιτικής:

- Κάνει μια βιβλιοθήκη προσβάσιμη στα εντυπο-ανάπηρα άτομα.
- Βοηθά στον ορισμό συγκεκριμένων υπηρεσιών για κάθε βιβλιοθήκη.
- Βοηθά στην περιγραφή των συλλογών εναλλακτικής μορφής καθώς και στην υποστηρικτική τεχνολογία που υποστηρίζει αυτές τις υπηρεσίες.
- Εντάσσει πληροφορίες για το προσωπικό των βιβλιοθηκών, ως υπεύθυνο για την εξυπηρέτηση των ατόμων αυτών.

Συμπεράσματα

- Η ύπαρξη όλων των υπηρεσιών στις εξεταζόμενες βιβλιοθήκες αποδεικνύει πως η εξυπηρέτηση των εντυπο-ανάπηρων έχει ενσωματωθεί πλέον στη δομή και την κουλτούρα των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών.
- Η απουσία υπηρεσιών οφείλεται, είτε στο ότι δεν έχουν ζητηθεί μέχρι σήμερα από τις βιβλιοθήκες, είτε λόγω υψηλού κόστους & οικονομικής κρίσης.
- Σημαντικός ο ρόλος του σύγχρονου ακαδημαϊκού βιβλιοθηκονόμου.
- Η σημασία των εκπαιδευτικών σεμιναρίων και εγχειριδίων εκπαίδευσης για τους ακαδημαϊκούς βιβλιοθηκονόμους.

Συμπεράσματα

- Η σημασία του ψηφιακού αποθετηρίου σε μια βιβλιοθήκη.
- Ο θεσμός των εθελοντικών προγραμμάτων θα πρέπει να διατηρηθεί και να ενισχυθεί περισσότερο μέσω προγραμμάτων από το κράτος.
- Βοήθεια θα προσέφερε σε κάθε ακαδημαϊκό ίδρυμα η λειτουργία μονάδων προσβασιμότητας.

Προτάσεις Μελλοντικής Έρευνας

- Έρευνα για το θεσμικό πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο ζήτημα της εντυπο-αναπηρίας, έπειτα και από την υπογραφή της Συνθήκης του Μαρακές.
- Έρευνα του οικονομικού πλαισίου και των επιπτώσεων αυτού στην ανάπτυξη και υποστήριξη του ζητήματος της εντυπο-αναπηρίας, όσον αφορά τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες.
- Μελέτη του ζητήματος της εντυπο-αναπηρίας σε μία μόνο χώρα, με συγκριτική ενδεχομένως παρουσίαση όλων των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών της χώρας αυτής.
- Συγκριτική ανάλυση όλων των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών Ελλάδος και όλων των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μιας άλλης χώρας, σε σχέση με το ζήτημα της εντυπο-αναπηρίας.
- Μελέτη του ζητήματος της εντυπο-αναπηρίας σε μια χώρα μέσα από τη συγκριτική ανάλυση ακαδημαϊκών και δημόσιων βιβλιοθηκών.

Ευχαριστώ για την προσοχή σας...!

**Εντυπο-ανάπηρα άτομα και ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες:
Οι διεθνείς προσεγγίσεις και η ελληνική εμπειρία**
